

Groesplaat | Woudrichem

3X RODE ROUTE À 1,5 - 2,5 EN 3,5 KM

P → Merwededijk

In deze uiterwaard wisselen (natuurlijke) graslanden af met oobossen. Ze worden samen, als één geheel, begraasd door 'wilde' paarden en runderen. Ze hebben er de ruimte en maken zelf de keuze waar te grazen. Zo verbost niet al het grasland. De Oudendijkse Geul is een 'meestromende nevengeul', wat wil zeggen dat de Merwede er bij hoog water een deel van haar water kwijt kan: veiligheid en 'dynamische' natuur gaan hier hand in hand.

Liniepad | Werkendam, Woudrichem

WANDEL- EN FIETSRUTE → 10 km

Het Liniepad is een wandel- en fietsroute die het zuidelijke deel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie zichtbaar en beleefbaar maakt. De route start bij de Papsluis en eindigt in de vesting Woudrichem. Onderweg kom je langs Fort Bakkerskil, Fort Altena, De Zevenbansche Boezem, de Zandwijkse en Uitwijkse molen, kazematten, Landgoed Kraaiveld en de Groesplaat.

Zandwijkse en Uitwijkse Molen | Almkerk

VRIJ WANDELEN OP DE PADEN P → berm Uppelse Steeg

Dit zijn zogenaamde 'wipwatermolens', bedoeld om water uit een polder te malen. Ze zijn nu allebei zeker meer dan 300 jaar oud. Oorspronkelijk stonden er 29 van dit molentype in het Land van Heusden en Altena, nu zijn er nog maar 3!

Zevenbansche Boezem | Werkendam

VRIJ WANDELEN OP DE PADEN P → Tol

Een 'boezem' dient van oudsher om polderwater te bergen. Deze boezem is kortgeleden ingericht als ecologische verbindingzone tussen Fort Altena en Landgoed Kraaiveld. Ten behoeve van de ijsvogel zijn de oevers natuurvriendelijk gemaakt en de kazematten zijn nu een onderkomen voor vleermuizen. De mooiste van allemaal, de 'koepelkazemat', is ingericht als vogelobservatiepost.

Bed & Breakfast Fort Bakkerskil

Vroeger was slapen in een fort een kille beproeving, maar sinds de restauratie ervaar je het als een luxe overnachting. De kamers zijn voorzien van centrale verwarming, smaakvol ingericht en beschikken allemaal over een badkamer. Ook geschikt voor familieweekenden.

Adres: Kildijk 143, 4255 TH Nieuwendijk www.bakkerskil.nl

Fort Altena

De laatste jaren is veel werk gemaakt van de restauratie van dit fort. Het was de omvangrijkste bouwkundige ingreep uit de geschiedenis van Brabants Landschap. Het is nu een belangrijke recreatieve poort: het vertrekpunt om te voet, per fiets of kano het Land van Heusden en Altena en de Biesbosch te verkennen. Er zijn ook een waterwinkel, brasserie en vergaderruimtes gevestigd. En er is ruimte voor huwelijks-voltrekkingen, feesten en partijen.

Adres: Tol 8, 4251 PX Werkendam www.fortaltena.nl

Fort Giessen

Ook dit fort is flink onder handen genomen, waarbij de natuur- en educatiewaarden zijn versterkt. Zo is één van de bunkers helemaal vleermuisvriendelijk gemaakt en is er een educatie-park en permanente expositie over WO1 toegevoegd. Wat niet veel mensen weten is dat hier tijdens de mobilisatie (1914-1918) duizenden militairen gestationeerd waren op en rondom het fort. Tijdens de maanden april t/m september is het fort minimaal een keer per maand open. Vrijwilligers van de verenigingen Altenatuur en Archeo-Altena zorgen voor een gastvrij welkom. Adres: Giessensesteeg 2, Giessen www.brabantslandschap.nl/infocentra

Steun Natuur 'dichtbij huis'

Brabants Landschap beheert ruim 18.000 hectare bos, heide en vennen, maar bijvoorbeeld ook landgoederen, boerderijen, forten en kastelen. Daarmee zorgen we ervoor dat onze eigen, prachtige provincie Noord-Brabant, met haar diversiteit aan landschappen, nog het thuis is van vele vrij levende planten- en diersoorten. Daarnaast zet zij zich in voor behoud, herstel en ontwikkeling van de biodiversiteit buiten de beschermde gebieden. Een netwerk van enthousiaste vrijwilligers helpt mee maatregelen te treffen om weide- en akkervogels, uilen, amfibieën en vleermuizen te beschermen.

Natuurbescherming is en blijft mensenwerk

Ook u kunt helpen door vrijwilliger of beschermer te worden van Brabants Landschap. Kijk voor meer informatie op www.brabantslandschap.nl

FOTOGRAFIE: Arie Huisman, Annelieke Kelderman, VVV Altena Biesbosch, Bart Portzgen, Harry Fiolet, James van Leuven, René Janssen | Buiten-Beeld | 2019

FIETSRUTE LAND VAN HEUSDEN EN ALTENA

Op de pedalen door het 'Hollandse' Brabants Landschap

ALMBOS

STRUIKWAARD

GROESPLAAT

LINIEPAD

ZANDWIJKSE EN UITWIJKSE MOLEN

ZEVENBANSCH BOEZEM

FORTEN ALTENA, BAKKERSKIL EN GIESSEN

natuur dichtbij huis

Forten Altena, Bakkerskil en Giessen

Werkendam, Nieuwendijk en Giessen

De forten van Brabants Landschap – Altena, Bakkerskil en Giessen – zijn de zuidelijkste van de 'Nieuwe Hollandse Waterlinie', een 19de eeuwse verdedigingslinie die zich uitstrekte van de Zuiderzee tot de Biesbosch. De linie voorzorg in het onder water zetten van land, wat de vijand moest tegenhouden in zijn opmars naar de 'Vesting Holland'. Wat er van rest – en dat is best veel – staat op nominatie voor de 'Werelderfgoedlijst' van de UNESCO. Na de restauratie kregen de forten Altena en Bakkerskil een nieuwe recreatieve functie. Fort Giessen heeft daarentegen een educatieve functie en dient in de winter als verblijfsplaats voor vleermuizen.

Almbos | Giessen, Rijswijk

VRIJ WANDELEN OP DE PADEN P → Wilgenhof

Dit is nou nog eens een echt 'dorpsbos', waar door omwonenden dagelijks op allerlei manieren gebruik van wordt gemaakt. Er zijn verschillende bostypen te onderscheiden: grienden, boomweiden van voornamelijk populier, en gesloten bos. Het gebied is aantrekkelijk door de afwisseling van bos met open ruimte en door de aanwezigheid van water.

Struikwaard | Giessen

ROUTE → 5 km P → Wilhelminasluis

Het door fruitbomen omzoomde kerkepad dat zich door de weilanden naar de kerk van Giessen slingert, is een plaatje. Onderaan de zomerdijk liggen plassen met een moeraszone. Een kunstmatige 'oeverwaluwbroedwand' biedt ook onderdak aan een aantal broedende ijsvogels. En vraatsporen verraden de aanwezigheid van de bever in dit gebied.

Het Land van Heusden en Altena ...

... is zeg maar het Hollandse deel van onze provincie. Lange tijd maakte het daar bestuurlijk ook deel van uit. Tegelijkertijd is het een echt rivierengebied. In het noorden wordt het begrensd door de Merwede, in het oosten door de Afdamde Maas, in het zuiden door de Bergsche Maas (pas in 1904 gegraven) en in het westen door de Biesbosch. Met recht mogen we hier dan ook de beroemde dichtregels aanheffen van Hendrik Marsman uit 1936:

Denkend aan Holland

Zie ik brede rivieren

Traag door oneindig

Laagland gaan

Het rivierengebied is nou nog eens een echt Nederlands landschapstype, dat je buiten onze landsgrenzen niet snel op deze schaal zult tegenkomen. Binnendijks kenmerkt het zich door landschapselementen als grienden en eendenkooien, buitendijks door uiterwaarden met stroomdalgraslanden en nevengeulen.

Van oudsher is Brabants Landschap, zowel binnen- als buitendijks, sterk verankerd in deze streek, met verspreid in totaal zo'n 600 hectare (6 km²) water en land. Het is een landschap waar je vrolijk van wordt, wat mede wordt veroorzaakt door de weidse horizonten, de bedrijvigheid op het water en de voorbij schietende wolkenluchten. Ervaar dat met deze fietsfolder als leidraad zelf op de pedalen ...

... en verzucht, in navolging van de visser Ma Yuan / Lucebert:

Onder wolken vogels varen

Onder golven vliegen vissen

ROUTE BESCHRIJVING

RA RECHTSAF LA LINKSAF RD RECHTDOOR KNP FIETSKNOOPPUNT

1 verwijzing naar de oriëntatiepunten

Start- en eindpunt Fort Altena, Tol 8, Werkendam

Afstanden 12, 30 of 38 kilometer

Start (blauw)

1. volg de oprit omhoog en steek de weg over
2. volg fietspad LA vanaf P, Dijkgraaf den Dekkerweg
3. na viaduct stoplicht oversteken en fietspad volgen naar KNP 25, Schans
4. KNP 25 LA naar KNP 20, Kildijk 1/2
5. KNP 20 recht door tot splitsing
6. splitsing LA, Doornseweg
7. 2° RA, Zevenbanscheweg (fietspad)
8. voorbij viaduct fietspad volgen naar KNP 56, Almkerkse Buitenkade, Buitenkade 3

Maak hier de keuze tussen 12 km (paars) of 30 km (blauw)

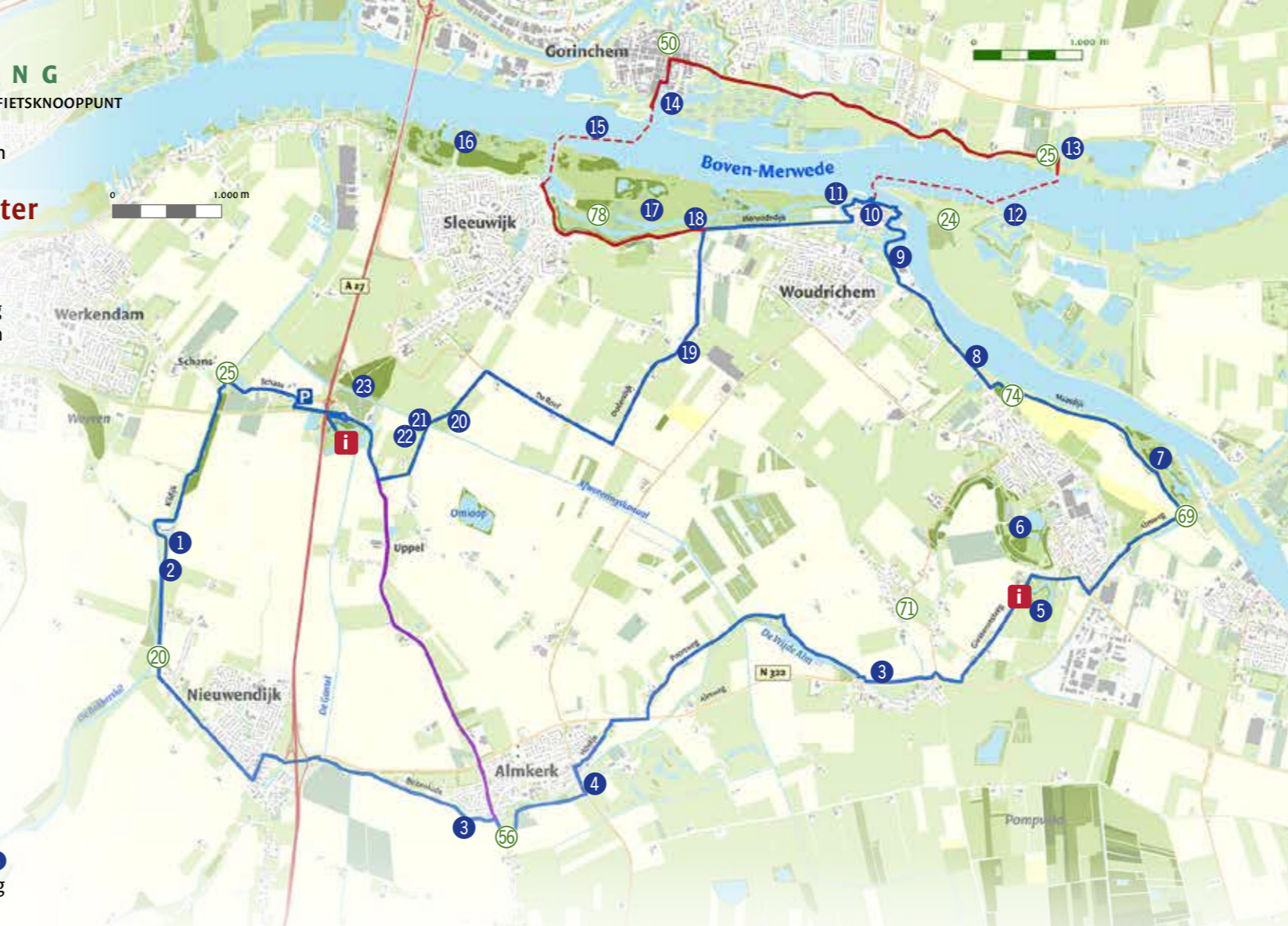
12 km (paars)

2. einde LA, Provincialeweg Noord, Dijkgraaf den Dekkerweg. *Eindpunt Fort Altena*

30 km (blauw) en 38 km (rood)

2. einde RA naar KNP 56, Provincialeweg Zuid
3. 1° LA richting KNP 71, Emmikhovenseweg
4. 1° LA, Brugdam, Brugstraat
5. 1° RA, Kerkstraat, Altena's Laantje 4
6. 1° RA, Almweg
7. 1° LA, N322 oversteken, Zandwijk, Poortweg
8. 1° RA, volg fietspad (ga tussen de hekken door) 3
9. 200m na rotonde bocht naar links, Giessensesteeg
10. voorbij Fort Giessen 5 RA, Heuvelkamp
11. einde RA, Parallelweg
12. voor rotonde LA, Randweg
13. bij splitsing RA naar KNP 69, Maasdijk, Wilhelminasluis
14. 1° LA naar KNP 74 7
15. bij KNP 74 RA, Maasdijk, Hoge Maasdijk 8
16. 1° RA naar KNP 24, Hoge Maasdijk, Sluis 9, Schapendam
17. 1° RA volg het fietspad over de Rijkswal (550m)

Veerstoep Woudrichem, maak hier de keuze tussen 30 km (blauw) of 38 km (rood)

30 km (blauw)

3. bij veerstoep LA, Waterpoort
 4. einde LA, meteen RA, rechts aanhouden en 1° RA, Groenendijk, Merwededijk
 5. 3° RA, Oudendijk
- Lees verder vanaf punt 4*

38 km (rood)

Deze route is alleen mogelijk tijdens het vaarseizoen van de veerdienst: ma t/m zo in juli en augustus, vr t/m zo in mei, juni en september. Van oktober t/m maart géén dienstregeling.

3. neem de veerboot naar Loevestein/Vuren 13
4. bij KNP 25 LA richting KNP 50, Waaldijk, Merwededijk, Dalemsedijk, Dalembolwerk, Burgstraat
5. vóór kanaal in Gorinchem LA, Appeldijk
6. 1° RA, Peterbrug
7. 1° LA, Eind 14

- 8. neem de veerboot naar Sleeuwijk 15 / 16
- 9. LA, Hoekeinde, Woudrichemsedijk, Merwededijk 17 / 18
- 10. 3° RA, Oudendijk

30 km (blauw) en 38 km (rood)

4. Oudendijk 19, 4° RA, De Roef
11. 1° LA, Liniepad 20 / 21 / 22
12. voorbij brug 2° RA, De Omloop
13. einde RA, Dijkgraaf den Dekkerweg. *Eindpunt Fort Altena*

Oriëntatiepunten

- 1 Fort Altena
- 2 B&B Fort Bakkerskil
- 3 Papsluis (1815)
- 4 Kunstproject Banken langs de rivier de Alm
- 5 't Wapen van Emmickhoven
- 6 Fort Giessen
- 7 Almbos
- 8 Struikwaard
- 9 Picknickbank
- 10 Waaiersluis (1815)
- 11 Bal-dadig
- 12 Historische haven
- 13 Slot Loevestein
- 14 Fort Vuren
- 15 Lingeaven
- 16 Het veer van keizerin Marie-Louise
- 17 Sleeuwijkerwaard
- 18 Groesplaat
- 19 Vogeluitkijkpunt 't Vinkenestje
- 20 Bunker won
- 21 Uitwijkse molen
- 22 Vogeluitkijkpunt Koepelkazemat
- 23 Zandwijkse molen
- 24 Zevenbansche Boezem

